

۲۰ دلیل برای اثبات نقش گردشگری پایدار در توسعه

بیش از ۵۰ سال از زمانی که بانک جهانی نخستین پروژه «گردشگری برای توسعه» خود را در دو کشور آفریقایی یعنی مراکش و تونس آغاز کرد، می‌گذرد و هنوز بحث نقش گردشگری در توسعه پایدار جوامع داغ است. به باور کارشناسان بین‌المللی، گردشگری یک صنعت متکی به نیروی کار است که نه تنها موجب بهبود قابل توجه وضعیت اشتغال در مقاصد گردشگری می‌شود، بلکه به توسعه زیرساخت‌ها، حفظ منابع مالی و احیای اماکن گردشگری تاریخی و جدید نیز کمک می‌کند و باعث می‌شود مردم جهان درک بهتری از یکدیگر داشته باشند.

با این همه مدیریت کلان ضعیف در بخش گردشگری می‌تواند آثار منفی گاه جبران‌ناپذیری در شهرها، پارک‌های ملی و بناهای تاریخی بر جای بگذارد و همچنین زیرساخت‌های محلی، اقشار بومی و منابع در اختیار آنها را در معرض تهدید جدی قرار دهد. به گزارش سایت اتاق بازرگانی ایران، در همین راستا بحث گردشگری پایدار امروزه بیش از هر زمان دیگری مورد توجه نهادهای بین‌المللی قرار گرفته است؛ چراکه گردشگری پایدار در قبال تأثیرات اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی حال و آینده خود کاملاً مسوولیت‌پذیر است و نیازهای گردشگران، صنعت گردشگری، محیط‌زیست و جوامع میزبان را مدنظر قرار می‌دهد. بانک جهانی در تازه‌ترین گزارش خود درباره گردشگری، ضمن تشریح اهمیت گردشگری پایدار برای توسعه همه‌جانبه کشورها و مناطق گردشگری‌پذیر، ۲۰ دلیل را برای اثبات این ادعا برشمرده است.

براساس این گزارش، گردشگری یک محرک مناسب برای رشد اقتصادی است. صنعت ۷/۶ تریلیون دلاری سفر، بزرگ‌ترین صنعت بخش خدمات در جهان به شمار می‌رود و بیش از ۱۰ درصد از تولید ناخالص جهان را به خود اختصاص داده است. رشد صنعت گردشگری می‌تواند تولید ناخالص داخلی کشورهای گردشگری‌پذیر را افزایش دهد و درآمد مالیاتی بیشتر را نصیب دولت این کشورها کند.

از سوی دیگر، گردشگری موجب رشد تجارت بین‌الملل نیز می‌شود. ارزش صادرات خدمات گردشگری در سال ۲۰۱۶ حدود ۱/۴ تریلیون دلار بوده و صنعت گردشگری از این لحاظ پس از صنعت پتروشیمی و نفت، بالاتر از صنایعی مانند خودروسازی و مواد غذایی، در جایگاه سوم جهان قرار گرفته است. درآمدهای صادراتی کشورها در حوزه گردشگری در فاصله سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۵ تقریباً ۲۵ درصد رشد داشته و صنعت گردشگری از این نظر نیز رتبه اول را به خود اختصاص داده است. علاوه بر این، گردشگری سرمایه‌های خارجی را جذب می‌کند. گردشگری در حال حاضر از لحاظ نرخ رشد سرمایه‌گذاری خارجی پس از صنعت ارتباطات در جایگاه دوم صنایع جهان ایستاده است. در سال ۲۰۱۶ حدود ۸۰۶ میلیارد دلار سرمایه در سراسر جهان جذب صنعت گردشگری شده است؛ در حالی که صنعت نفت و گاز در سال مذکور تنها ۶۸۰ میلیارد دلار سرمایه جذب کرده است.

بانک جهانی در این گزارش، توسعه گردشگری را موجب بهبود زیرساخت‌ها دانسته است. بر این اساس، در اغلب کشورهای گردشگری‌پذیر، توسعه گردشگری به بهبود قابل توجه زیرساخت‌هایی مانند فرودگاه‌ها، راه‌ها، سیستم آبرسانی، انرژی، خدمات درمانی، شبکه‌های تلفن همراه، بهداشت، امنیت و... منجر می‌شود و مردم بومی نیز مانند گردشگران از این پیشرفت‌ها سود خواهند برد. در همین حال، گردشگری به بهبود اقتصاد کشورهای کم‌درآمد کمک می‌کند. در سال ۲۰۱۵ حدود ۲۹ میلیون

گردشگر بین‌المللی به ۴۸ کشور متوسط به پایین (از لحاظ درآمدی) سفر کردند و ۲۱ میلیارد دلار به درآمد این کشورها افزودند. در ۲۰ کشور از این ۴۸ کشور، صنعت گردشگری به‌عنوان اولین یا دومین منبع درآمد ارزی شناخته می‌شود.

همچنین گردشگری میلیون‌ها شغل واقعی و کارآمد ایجاد می‌کند؛ به طوری که در حال حاضر بیش از ۲۹۲ میلیون نفر در سراسر جهان در بخش گردشگری مشغول کار هستند؛ یعنی از هر ۱۰ نفر شاغل در جهان امروز، یک نفر در بخش گردشگری شاغل است. در قاره آفریقا اشتغال مستقیم و غیرمستقیم در صنعت گردشگری از سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۴ تقریباً دو برابر شده است و هم‌اکنون بیش از ۲۰ میلیون آفریقایی از این صنعت امرار معاش می‌کنند.

گزارش بانک جهانی همچنین تصریح کرده که گردشگری رشد اقتصادی فراگیر را تسهیل می‌کند. صنعت گردشگری از یک زنجیره تامین گسترده بهره می‌گیرد که حوزه‌های تولیدی و خدماتی مختلفی از قبیل حمل‌ونقل، اسکان، مواد غذایی، محصولات کشاورزی، تامین انرژی و آب، جاذبه‌های گردشگری، برنامه‌های تفریحی و فرهنگی، هنرها و صنایع دستی، میراث فرهنگی، کسب‌وکارهای خرد، ساختمان و نوسازی و... را شامل می‌شود. به همین دلیل افراد زیادی از رشد صنعت گردشگری در یک کشور نفع می‌برند. علاوه بر این، گردشگری موجب تقویت جوامع روستایی می‌شود. درآمدهای حاصل از گردشگری روستایی در جهان طی سال ۲۰۱۶ حدود ۸۲/۷ میلیارد دلار بوده است که نسبت به سال قبل از آن ۳۰ درصد افزایش نشان می‌دهد.

همچنین گردشگری، مناطق شهری را احیا می‌کند. بهبود رقابت‌پذیری در شهرها یک عامل بسیار مهم در پایان بخشیدن به فقر مطلق در مناطق شهری است. از سوی دیگر، گردشگری قابلیت درآمدزایی از طریق فناوری اطلاعات را تقویت می‌کند. امروزه بسیاری از مردم عادی قادرند با کمک گرفتن از سایت‌های اینترنتی معروفی مانند Airbnb و VRBO امکانات و توانایی‌های شخصی خود مانند خانه، اتومبیل، غذاهای سنتی و... را با گردشگران به اشتراک گذاشته و از این راه کسب درآمد کنند. گردشگری در عین حال، به بهبود شرایط اقتصادی زنان کمک می‌کند. بنا بر گزارش تحلیلی سازمان بین‌المللی کار در مورد تأثیرات گردشگری بر کاهش فقر و نابرابری جنسیتی، در سال ۲۰۱۳ زنان بین ۶۰ تا ۷۰ درصد از مشاغل صنعت گردشگری را در اختیار داشته‌اند.

بنابر گزارش بانک جهانی، گردشگری موجب تقویت صنایع دستی نیز می‌شود و به حفظ محیط‌زیست هم کمک می‌کند. طبیعت‌گردی هر روز محبوبیت بیشتری در بین گردشگران پیدا می‌کند و این محبوبیت روزافزون باعث شده مردم و مسوولان مناطق گردشگرپذیر، ارزش و اهمیت حیات‌وحش و جاذبه‌های طبیعی بکر را بیش از پیش درک کنند. در سال ۲۰۱۴ حدود ۶۶ درصد از گردشگران خارجی وارد شده به استرالیا، گردشگران طبیعت بودند که بیش از ۱۸/۳ میلیارد دلار درآمد نصیب سرزمین کانگوروها کردند.

علاوه بر اینها، گردشگری، آگاهی و حساسیت جوامع به معضل تغییرات آب و هوایی را بالا می‌برد. امروزه در بسیاری از مناطق گردشگرپذیر توجه ویژه‌ای به ترویج انرژی‌های بادی و خورشیدی، کشت محصولات ارگانیک و ماهیگیری پایدار می‌شود. گزارش بانک جهانی یکی دیگر از دلایل اثبات نقش گردشگری پایدار در توسعه کشورها را نقش این صنعت در به حرکت درآوردن چرخ‌های اقتصاد آبی و بهره‌گیری پایدار از منابع آبی عنوان کرده است. در حال حاضر حدود ۲۶ درصد از

فعالیت‌های اقتصادی در دریاها و اقیانوس‌ها مختص صنعت گردشگری است. بسیاری از کشورهایی که برای جذب گردشگران حساب ویژه‌ای روی دریاها یا اقیانوس‌های اطراف خود باز کرده‌اند، اهمیت خاصی برای حفظ خطوط ساحلی، سواحل مرجانی و تنوع زیستی در آب‌های سرزمینی خود قائلند.

گردشگری به حفاظت از میراث فرهنگی نیز کمک می‌رساند. برای مثال طرح گردشگری جاده ابریشم که با همکاری سازمان جهانی گردشگری در ۳۳ کشور به اجرا در آمده است به خوبی نشان می‌دهد گردشگری چگونه می‌تواند به حفظ میراث فرهنگی و تاریخی بشر کمک کند. این صنعت از دیگر سو، می‌تواند موجب حفظ و پایداری میراث فرهنگی ناملموس شود. مثلاً میراث فرهنگی ناملموس در تانزانیا سالانه ۷۰ هزار گردشگر خارجی را جذب می‌کند و در حال حاضر بیش از ۳ هزار نفر از مردم تانزانیا در این حوزه مشغول به کارند. صنعت توریسم به ترویج فعالیت‌های بشردوستانه نیز کمک می‌کند. براساس گزارش بانک جهانی، توسعه گردشگری می‌تواند راهکاری موثر برای هدایت افراد به سمت امور خیریه باشد. بسیاری از گردشگران وقتی از نزدیک با مشکلات مردم فقیر آشنا می‌شوند، بیشتر با آنها احساس همدردی می‌کنند. از طرفی برخی افراد نیز در قالب فعالیت‌های خیریه داوطلبانه، به گردشگری در مناطق نیازمند کمک نیز می‌پردازند. این صنعت به تقویت درک متقابل فرهنگ‌ها از یکدیگر نیز منجر می‌شود و به صلح، درک متقابل فرهنگ‌ها از یکدیگر و تحقق هدف «شهروندی جهانی» کمک می‌کند.